

การศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเสินเหยียนอี้กับ ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของ

วิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์¹

《封神演义》两个泰译本熟语翻译与原著比较研究 The Comparative Study of Idioms of Fengshen Yanyi between Two Thai Translated Versions (King Rama II Version and Wiwat Pracharuangwit Version)

บุรินทร์ ศรีสมถวิล²

บทคัดย่อ : งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเสินเหยียนอี้กับห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์ ผลการศึกษาพบว่า “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” แปลโดยการละ มากที่สุด พบจำนวนทั้งสิ้น 98 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 69.01 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด ส่วนใน “ห้องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” ใช้วิธีการแปลตรง จำนวนทั้งสิ้น

¹ บทความฉบับนี้เป็นรายงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเสินเหยียนอี้กับห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์”

(ทุนส่งเสริมการวิจัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย)

² ดร.บุรินทร์ ศรีสมถวิล อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

徐武林博士, 泰国商会大学人文学院中文系教师。

Burin Srisomthawin, Ph.D., Chinese Department, School of Humanities, University of The Thai Chamber of commerce.

138 ล้านวน คิดเป็นร้อยละ 97.18 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด สาเหตุที่ทำให้ฉบับแปลทั้งสองสำนวนใช้กลวิธีการแปลต่างกัน คือ ยุคสมัยกับผู้แปล “ห้องสิน” แปลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีข้อจำกัดในด้านความรู้เรื่องจีนศึกษา และไม่มีผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีนในบุคคลเดียวกัน ผู้แปลจึงเป็นคณะบุคคลที่อาจสื่อสารไม่เข้าใจกันได้โดยตลอด การแปลจึงเป็นการแปลแบบเก็บความและเป็นการแปลสองทอด การถ่ายทอดเนื้อหาทางวัฒนธรรมบางประการผ่านสำนวนจีนจึงอาจไม่ครบถ้วน นอกจากนี้ ในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้นนิยมใช้ลิลกาษา ร้อยแก้วเชิงวรรณศิลป์ร่วมสมัยในยุคนั้น การแปลสำนวนจึงมีการตกแต่งโวหารให้สละสลวย สั้น กระชับ ส่วน “ฮ่องสิน” แปลขึ้นในสมัยปัจจุบัน ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 2551 แปลและเรียบเรียงขึ้นจากผู้มีความรู้ทั้งภาษาจีนและภาษาไทยในบุคคลเดียวกัน ไม่ได้มีข้อจำกัดในการแปล เช่น ความรู้ด้านจีนศึกษา เป็นต้น ประกอบกับทฤษฎีความรู้ด้านการแปลพัฒนาเป็นวิชาการมากขึ้น “ฮ่องสิน” ฉบับปัจจุบันจึงใช้การแปลตรง เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษารูปแบบทางภาษาและการแปลเชิงวิชาการ

คำสำคัญ : การแปลสำนวน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” “ฮ่องสินประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” การศึกษาเปรียบเทียบ

摘要: 本文以负载了丰富文化内涵的熟语为研究对象,从《封神演义》的两个泰译本之间熟语翻译策略选择上的差异出发,试图对它们进行全面系统的比较研究。研究发现,拉玛二王朝时期问世的泰译本《封神》大多以省略译法对熟语进行翻译,占全部考察熟语的 69.01% (98 条熟语); 威瓦·帕查隆伟版《封神》对熟语的翻译方法则以直译法居多,占全部考察熟语的 97.18% (138 条熟语),两者显然在熟语翻译方法上存在极大的差异,其中原因在于两个方面:即编译时间和编译者。首部泰译本《封神》编译于较为缺乏中国文化背景知识的曼谷王朝初期,当时泰国尚无精通中泰两种语言的

翻译家，故而形成了一种独特的翻译方法：即组成一个翻译班子，通过多人分工合作编译而成。但这种多人分工合作的方法在文化相互渗透、相互吸收的同时不可避免地会出现文化信息遗漏的现象，熟语翻译也不例外。此外，曼谷王朝初期的文学具有一个共同的艺术特征，即散文文体盛行，因此编译者在熟语翻译过程中也自然会对其加工润色，赋以优美、明快的意境；威瓦·帕查隆伟版《封神》则成书于公元 2008 年，这是由一个既精通中泰两种语言又具备丰富的文化背景知识的编译者以直译法独立编译完成的。与此同时，随着目前翻译学科意识的增强，及翻译理论研究的深入，翻译学术研讨活动也异常活跃，这些都为后译者在熟语翻译方法的选择上提供了一定的科学依据，并为今后学者对熟语表层结构和深层结构展开研究提供了一定的理论基础。以上都为第二部泰译本《封神》的编译者对书中熟语的处理方法提供了更多的选择。

关键词：熟语翻译；拉玛二版泰译本《封神》；比较研究；威瓦·帕查隆伟版《封神》

Abstract: This research aims to study the comparison of idioms translations of Feng Shen Yanyi between King Rama II's Thai Translated 'Hong Sin' and the other version by Wiwat Pracharungwit. The result shows that the King Rama II's thai translation has omitted some words or phrases by 98 cases (69.1% of all samples); while the translation by Wiwat Pracharungwit often uses the direct translation by 138 cases (97.18 % of all samples). The main reasons that cause the different methods of translation in the two versions are the

different time period and the conditions of the translation. The first ‘Hong Sin’ was translated in the early Rattanakosin period, was when there was much limitation in Chinese studies, and there was not a particular person who know well of both Thai and Chinese. Therefore, the translations had to be a group of people who might not be able to communicate very well, thus led to the ‘summarization’ instead of the actual translation. Some cultural elements in Chinese may have not been transferred into the Thai version. Because, the stylized and literary prose was popular in early Rattanakosin period, and there may have been changes of some contents, in order to make them more familiar and precise in Thai. The second ‘Hong Sin’ was translated at present time and it was published in 2008. The translator knows both Chinese and Thai, and the limitation in Chinese studies no longer exists. The translation theory was much developed into the more academic position, The direct translation was thus used in this new version of ‘Hong Sin’ which is beneficial to the study of language form and academic translation.

Keywords: idiom translation; Hongsin by King RAMA II; Hongsin by Wiwat Prachareungwit: A comparative study

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ เฟิงเลินเหยียนอี้ ” 《封神演义》 เป็นวรรณกรรมจีนโบราณประพันธ์ขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง จัดอยู่ในประเภทนิยายที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้ากับมาร และมีเนื้อหาผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์กับเรื่องราวอิทธิปาฏิหาริย์ มีความโดดเด่นด้านเนื้อหาและสำนวนภาษา ซึ่งเป็นรองเพียงแค่นิยายเรื่อง “ ซิโหว่วจี ” 《西游记》 (ไซอิ๋ว)

“ เฟิงเลินเหยียนอี้ ” 《封神演义》 เป็นนิยายอิงพงศาวดารปลายสมัยราชวงศ์ซางและต้นราชวงศ์โจว ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยที่สังคมทาสรุ่งเรือง ประกอบด้วยเรื่องราวการสู้รบระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า อิทธิปาฏิหาริย์ ความเชื่อทางศาสนา และจินตนาการอันเจิดจรัสของผู้ประพันธ์ ถ่ายทอดผ่านสำนวนภาษาที่สวยงามในรูปแบบความเรียงร้อยแก้วที่แทรกสำนวน สุภาพศัพท์ โวหาร คำคม คติพจน์และคติธรรมมากมาย สำนวนภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ต่างๆเหล่านั้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความคิดความอ่าน รสนิยม วัฒนธรรมรวมทั้งความเจริญก้าวหน้าของคนจีนในยุคนั้น

การสื่อสารระหว่างมนุษย์ที่มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกันเป็นไปอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย การแปลจึงมีความสำคัญในการถ่ายทอดสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อไปยังผู้รับสารทั้งสารทางภาษาและสารทางวัฒนธรรม การแปลจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communicative devices) อย่างหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มคนที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแปลวรรณกรรมก็ถือเป็นการถ่ายทอดทั้งสารทางภาษาและสารทางวัฒนธรรมจากชาติหนึ่งไปสู่อีกชาติหนึ่ง โดยเฉพาะการแปลสำนวนที่ปรากฏในวรรณกรรม เพราะต้องถ่ายทอดเนื้อหาด้านวัฒนธรรมที่แทรกผ่านสำนวนที่ปรากฏอยู่ในผลงานวรรณกรรมนั้นๆออกมาด้วย และเนื่องจากความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของบุคคลในแต่ละสังคม ทำให้ผู้แปลและผู้เรียบเรียงประสบปัญหาในการแปลสำนวน ทั้งนี้เพราะสังคมที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่ต่างกันต่างก็มีการใช้สำนวนที่เป็นของตัวเอง ซึ่งผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษายากที่จะเข้าใจ สำนวนเป็นหน่วยภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางความหมายของแต่ละภาษาและวัฒนธรรม สำนวนหนึ่งๆจะมีความหมายที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาในแง่มุมต่างๆเช่น อุดมคติ ความเชื่อ วิธีการใช้เหตุผล ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น เพราะฉะนั้นการศึกษาการแปลสำนวนผ่านวรรณกรรมแปลจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจควรศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในต้นฉบับภาษาจีนคือ “ เฟิงเลินเหยียนอี้ ”

ยี่ยนอี้” 《封神演义》 กับ “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” และ “ฮ่องสินสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” ที่แปลในยุคสมัยต่างกันและมีวิธีการแปลที่ต่างกัน กล่าวคือ “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” แปลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งไม่มีผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีนอยู่ในบุคคลเดียวกัน การแปลในยุคนั้นจึงเป็นการแปลแบบเก็บความและเป็นการแปลสองทอด ใช้วิธีให้จีนแสหรือผู้เชี่ยวชาญชาวจีนอ่านต้นฉบับภาษาจีน แล้วพูดแปลออกมาเป็นภาษาไทย ให้เจ้าพนักงานฝ่ายไทยเรียบเรียงเป็นภาษาที่สละสลวย และสุดท้าย ผู้อำนวยการแปลเกล่าสำนวนอีกทีหนึ่ง เป็นกระบวนการแปลร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งใช้กลวิธีการถอดความและเรียบเรียงใหม่เป็นสำคัญ ส่วน “ฮ่องสินสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” แปลและเรียบเรียงขึ้นจากผู้ซึ่งรู้ภาษาจีนและภาษาไทยทั้งสองภาษาอยู่ในบุคคลเดียวกัน ไม่ได้มีข้อจำกัดในด้านวิธีการแปลเหมือนกับการแปล “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าการแปลสำนวนจีนในฉบับพากย์ไทยทั้งสองเล่มอาจจะมีความแตกต่างกัน

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบงานเพียงชิ้นเดียวที่ศึกษาเรื่องการแปลสำนวนในห้องสินคือ “จาก เฟิงเฉินเหยี่ยนอี้ สู ห่องสิน : การศึกษาวิเคราะห์การแปลและอิทธิพลของเรื่องห้องสิน ต่าวรรณกรรมและศิลปกรรมในสังคมไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตของสุริมา โพธิ์เงิน งานวิจัยดังกล่าวศึกษาเฉพาะการแปลสำนวนใน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” ไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนกับ “ฮ่องสินสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” แต่อย่างใด การศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในเฟิงเฉินเหยี่ยนอี้กับห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์ ครั้นนี้จึงเป็นเรื่องใหม่ซึ่งมีความสำคัญยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการแปลสำนวนในเฟิงเฉินเหยี่ยนอี้กับห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สองและสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์
2. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้การแปลสำนวนของฉบับแปลทั้งสองฉบับต่างกัน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะสำนวนจีนที่ปรากฏในนิยายต้นฉบับภาษาจีน“ เฟิงเสินเหยียนอี้ ”
《封神演义》（许仲琳《封神演义》北京：人民文学出版社，2007年版）
2. ศึกษาเฉพาะสำนวนที่ปรากฏในฉบับแปลภาษาไทยสองฉบับ ดังนี้
ห้องสิน. 2506. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำครุสภา.
สวี่จ้งหลิน. 2551. ย่องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า. แปลโดย วิวัฒน์
ประชาเรืองวิทย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นไม้.
3. ศึกษาเฉพาะสำนวนที่ปรากฏในหนังสือรวบรวมสำนวนจีนและความหมาย
สำนวนจีนจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่
霍建波《中国古代小说俗语大词典》，上海：汉语大词典出版社，2002年。
汉大成语词典编委会编《汉大成语大词典》，上海：汉语大词典出版社，2000年。
刘洁修《成语源流大词典》，南京：江苏教育出版社，1999年。
温端政主编《中国俗语大辞典》，上海：上海辞书出版社，1989年。
王涛等编著《中国成语大辞典》，上海：上海辞书出版社，1987年。
张季皋主编《明清小说小辞典》，石家庄：花山文艺出版社，1992年。
4. ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะวิธีการแปลสำนวน โดยพิจารณาจากสำนวนภาษาจีน
และบทแปลภาษาไทย ประกอบกับการพิจารณาปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น เนื้อเรื่อง บริบท
 เป็นต้น

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวិธีการแปลสำนวนจีนเป็น
ภาษาไทยในวรรณกรรมแปล ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ในด้านความสัมพันธ์ทางความหมายของ
สำนวนตามทฤษฎีอรรถศาสตร์ ยังเป็นแนวทางในการสืบค้นความหมายและการใช้สำนวนจีน

เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการแปล ที่สำคัญ การวิจัยครั้งนี้ไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้านการแปล โดยเฉพาะการแปลต่างสมัย

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1. สรุปรงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลสำนวนจีนจากวรรณกรรมต้นฉบับ โดยตรวจสอบจากในพจนานุกรมรวบรวมสำนวนจีนและความหมายสำนวนจีนจำนวน 6 ฉบับ
3. รวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมต้นฉบับและฉบับแปล
4. ศึกษาเปรียบเทียบการแปลสำนวนในวรรณกรรมต้นฉบับกับฉบับแปล โดยวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ตามลักษณะการแปล
5. วิเคราะห์ความหมายประจำรูปภาษาและวิเคราะห์อรรถลักษณะของสำนวนจีนและบทแปลภาษาไทย ยึดตามแนวคิดเรื่องการวิเคราะห์อรรถลักษณะ (Componential analysis) ของไนดา (Nida, 1975)
6. วิเคราะห์เปรียบเทียบสาเหตุแห่งความคลาดเคลื่อนที่ปรากฏในการแปลสำนวนระหว่างฉบับแปลทั้งสองฉบับ
7. สรุปและรายงานผลการวิจัย

2. การแปลสำนวนใน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” และ “ห้องสิน สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์”¹

จากการศึกษาตัวอย่างการแปลสำนวนทั้งหมด 142 สำนวนพบว่า การแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยใน “ห้องสิน” และ “ห้องสิน” มีลักษณะดังต่อไปนี้

¹ ในการอภิปรายในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเรียก “ห้องสิน” แทน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” และเรียก “ห้องสิน” แทน “ห้องสิน สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์”

2.1 การแปลตรง

การแปลตรงหรือการแปลแบบคำต่อคำ (word for word translation) หรือการแปลตามพยัญชนะ (literal translation) เป็นกลวิธีที่ผู้แปลจะหาคำในภาษาฉบับแปลซึ่งมีความหมายตรงกับความหมายประจำรูปของคำแต่ละคำในต้นฉบับ เป็นการแปลในระดับคำที่ยึดโครงสร้างพื้นผิว (surface structure) ของภาษาในต้นฉบับทั้งในแง่ความหมายและโครงสร้างภาษา

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดเรื่องการแบ่งกลวิธีการแปลของนิวมาร์ค (Newmark, P. 1981: 42) ซึ่งได้เสนอไว้ในหนังสือ Approaches to Translation ว่าการแปลตรงหรือการแปลแบบคำต่อคำจะจัดอยู่ในประเภทการแปลเชิงอรรถศาสตร์ซึ่งเป็นการแปลที่ผู้แปลพยายามเน้นความหมายของต้นฉบับเป็นสำคัญ จึงแปลหรือถ่ายทอดภาษาต้นฉบับมาเป็นภาษาฉบับแปลแบบคำต่อคำ หรือวลีต่อวลี

จากการศึกษา พบว่าห้องสินใช้วิธีการแปลตรง 18 สำนวน (ร้อยละ 12.68) และฮ่องสินจำนวน 138 สำนวน (ร้อยละ 97.18) ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

สำนวนภาษาจีน : 眼观四处, 耳听八方

ความหมายประจำรูปภาษา: ตามองสี่ด้าน หูฟังแปดทิศ

ความหมายที่ต้องการสื่อ : วิสัยทัศน์กว้างไกล โสດປະສາທເຊີຍໄວ ໃຊ້ເບີຍົບຄົນທີ່ມີວຽກ
ຮັມດຣະວົງໃນການກຳເນີດ ຫຼືອົງການກຳເນີດ ສາມາດແກ້ໄຂ
ບັນຫາໄດ້ຢ່າງທັນທ່ວງທີ່ (《中国古代小说俗语大词典》
1157)

【封神演义】傍有黄天化言曰：“为将之道：身临战场，务要眼观四处，耳听八方。难道你一块石头也不会招架，被他打伤；今恐土星打断，就破了相，一生俱是不好。”（《封神演义》53,401）

【ห้องสิน】 อังเทียนฮัวจึงว่าธรรมดาเป็นทหารจักขุดูให้ได้สี่ด้าน หูรับฟังทั้งแปดทิศ นี่ท่านหาระวังตัวไม่ จึงต้องศิลาเข้าที่แก้ม ถ้าถูกจุมูกขาดจะมีเป็นคนพิการเสียหรือ (ห้องสิน,2,228)

【ฮ่องสิน】 ด้านข้างมีฮัววางเทียนฮัวกล่าวว่า หลักการผู้เป็นแม่ทัพ ร่างจวนเข้าสนามรบนัยน์ตาจำเป็นต้องมองสี่ด้าน หูฟังแปดทิศ หรือว่าเจ้าศึลาก่อนเดียวก็ปิดป้องไม่ได้ ถูกเขาตีบาดเจ็บ บัดนี้เกรงตั้งจุมูกถูกตีหักก็ทำให้เสียโฉมแล้ว ตลอดชีวิตล้วนเป็นเรื่องไมติ(ฮ่องสิน,841)

ตัวอย่างที่ 2

สำนวนภาษาจีน : 鱼游釜中, 鸟投网里

ความหมายประจำรูปภาษา : ปลาว่ายเข้าไปในกระทะ นกบินเข้ามาในตาข่าย

ความหมายที่ต้องการสื่อ : อุปมาว่าตกหลุมพราง เสียรู้หรือถูกลวงด้วยเล่ห์กลลอบาย ทำให้ต้องทำให้ตกอยู่ในภาวะคับขัน (《中国古代小说俗语大词典》1274)

【封神演义】话分四路：李奇领三千人马杀进西门；有哪吒截住厮杀。殊天麟领人马杀进南门；有玉鼎真人截住去路。杨文辉同吕岳杀进北门；只见黄龙真人跨鹤，大喝一声：“吕岳慢来！你斯敌擅入西岐，真如鱼游釜中，鸟投网里，自取其死！” (《封神演义》59,445)

【ห้องสิน】 ฝ่ายจิ่วลี้ซึ่งมาอยู่ประตูทิศตะวันออก เห็นประตูเมืองเปิดก็ตั้งใจให้ตีกลองเร่งทหารเข้าเมือง เอียวเจี้ยนเห็นดังนั้นก็ขับม้าร่ำทวนสามง่ามออกรบกับจิ่วลี้ก็เข้าประตู ตะวันตกกับโลเฉียว จูเทียนหลินเข้าประตูได้ หยกเตงจินหยินก็ออกสกัดทางไว้ หลังกับเอียวบุนหุยเข้าทางประตูเหนือ เห็นอุยเหลงจินหยินขึ้นกระเรียนบินร่อนอยู่ อุยเหลงจินหยินจึงร้องถามหลังกว่า เมืองไซร้ก็น่าสงสัยว่าทำไมมีทหารรบกับท่านแล้วหรือ จึงงองอาจเข้ามาในเมือง เหมือนดังปลาเข้ากระทะแลนกเข้าในกรงขัง (ห้องสิน,2,285-286)

【ฮ่องสิน】 หลี่ฉีนำไพร่พลสามพันบุกเข้าทางประตูเมืองทิศประจิม มีเทพนาจาสกัดฆ่าพันกันอยู่ จูเทียนหลินนำทหารม้าสามพันบุกเข้าทางประตูเมืองทิศทักษิณ มีอวี๋ตั้งเงินหยินสกัดไป หยางเหวินฮุยกับหลี่เอวี่บุกเข้าทางประตูเมืองทิศอุดร แต่เห็นฮัวหลง

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

เงินเหียนขึ้นกระเรียน ตวาดใหญ่เสียงดังว่า หลวี่เอวี่ย้าก่่อน เจ้าระรานทำศึกเข้าเมือง
ชีฉีโดยพลการ ดังปลาวายในหม้อต้มจริงๆ เหมือนนกเข้ามาในรังเห แสหาความตายเอง!
(ฮ่องสิน, 927)

ตัวอย่างที่ 1 และ 2 เป็นตัวอย่างสำนวนที่ผู้แปลห้องสินและฮ่องสินต่างก็ใช้วิธีการ
แปลตรงในการแปลสำนวนเดียวกันเป็นภาษาไทย ตัวอย่างลักษณะดังกล่าวยังพบในการแปล
สำนวนอื่นๆ อีกเช่น “识时务者为俊杰” “上天无路，入地无门” “虎毒不食
儿” “一母之子，有愚贤之分；一树之果，有酸甜之别” “两国相争不
斩来使” “事不宜迟” “赴汤蹈火” “纵龙入海，放虎归山” “龙归大
海，虎复深山” เป็นต้น

จากการศึกษาตัวอย่างการแปลสำนวนทั้งหมด 142 สำนวน พบว่า “ฮ่องสิน” ใช้
วิธีการแปลตรง ทั้งสิ้นถึง 137 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 96.48 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด
ตัวอย่างอื่นๆ เช่น

ตัวอย่างที่ 3

สำนวนภาษาจีน : 路遥知马力，日久见人心

ความหมายประจำรูปภาษา : ระยะทางรู้กำลังม้า กาลเวลารู้จิตใจคน

ความหมายที่ต้องการสื่อ : ความดีความเลว จิตใจคน สามารถพิสูจน์ได้ด้วยเวลา (《中国
古代小说俗语大词典》627)

【封神演义】费仲又奏曰：“据人言，昌或忠或佞，入耳难分，一
时不辨，因此臣暗使心腹，探听真实，方知昌是忠耿之人。正所谓‘路遥知
马力，日久见人心’。” (《封神演义》20,150)

【ฮ่องสิน】ปั้งก็ทูลว่า ยึดถือตามคำพูดของคน จิซางหรือซื่อสัตย์หรือคดโกง เข้า
หูยากจะแบ่งยากในเวลาเดียวไม่จะแจ้ง ดังนั้นข้าพระองค์ลอบให้คนสนิท สืบฟังจริงเท็จเพ่งรู้
จิซางเป็นคนซื่อสัตย์ จิตใจสูง ก็คือที่กล่าวว่า หนทางไกลรู้กำลังม้า นานวันเห็นจิตใจคน !
(ฮ่องสิน, 319)

ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

ตัวอย่างที่ 4

สำนวนภาษาจีน : 玉石俱焚

ความหมายประจำรูปภาษา : หยกศิลาล้วนถูกเผาผลาญ

ความหมายที่ต้องการสื่อ : อุปมาไม่ว่าคนดีคนชั่ว คนโง่คนฉลาด หรือไม่ว่าใคร อะไรก็ตาม ต่างก็ต้องม้วยมรณาไปด้วยกันทั้งหมด (《中国成语大辞典》1163)

【封神演义】子牙曰：“吾乃奉天征讨扫荡成汤天保大元帅。今天下归周，商纣无道，天下离心离德，只在旦夕受缚，料你一杯之水，安能救车薪之火哉！汝若早早倒戈纳降，尚待汝以不死；如若不肯，旦夕一朝兵败，玉石俱焚，虽欲求其独生，何可及哉。休得执迷，徒劳伊戚。”（《封神演义》88,697）

【ฮองสิน】 จื่อเอี้ยกล่าวว่า ข้าคือผู้เห็ดทุนสวรรค์ปราบปรามกวาดล้างเงินทั้งจอมพลใหญ่ที่ฟ้าคุ้มครอง บัดนี้ได้ฟ้ารวมอยู่กับก๊กโจวราชวงศ์ซาง – โจ้วว้างไรธรรม ได้ฟ้าใจออกห่าง ผู้มีธรรมออกห่าง เพียงอยู่ที่เข้าคำต้องจับมัดตัว คาดว่าเจ้าเสมือนน้ำแก้วเดียว ไยสามารถช่วยดับไฟที่มีไม่พินทั้งคันรถเล่า! เจ้าแม่หันอาวุธกลับรับยอมสวามิภักดิ์ ยังปฏิบัติต่อเจ้ามิต้องตาย หากว่ามิยอม เข้าคำวันใดกองทัพบราซัย หยกศิลาล้วนถูกเผาผลาญ มาตรามั่นต้องการขอชีวิตอันโดดเดี่ยวไว้ โฉนจะทันการเล่า จงอย่าคิดต้อรั้น เหนื่อยเปล่าต้องโศกเศร้าเท่านั้น (ฮองสิน,1462-1463)

2.2 การแปลเอาความ

การแปลเอาความเป็นวิธีการแปลที่ผู้แปลอ่านและเข้าใจความหมายที่ต้องการจะสื่อในภาษาต้นฉบับ แล้วสรุปความหมาย และแปลเก็บความโดยเนื้อความเดิมอยู่ครบถ้วน เนื้อความเพิ่มขึ้น หรือเนื้อความหายไ มุ่งให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวของตัวบท ไม่มุ่งถ่ายคำจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งซึ่งยากแก่การเข้าใจ ในตา(Nida.1964:165-169, อ้างถึงในสุพรรณิ ปันมณี, 2555:19) เรียกการแปลประเภทนี้ว่า Dynamic – Equivalent Translation ซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่การแปลเอาความหมายให้ครบทุกส่วนตรงตามต้นฉบับ ไปจนถึงระดับที่มีอิสระสูงสุดในการดัดแปลงบทแปล เป็นการแปลที่เน้นปฏิกิริยาตอบสนอง

ของผู้รับสารหรือผู้อ่านที่อ่านโดยเทียบเคียงกับประสบการณ์การอ่านในภาษาและวัฒนธรรมของตน ดังนั้นผู้แปลจึงปรับสำนวนให้เป็นธรรมชาติทั้งในระดับคำศัพท์ ระดับไวยากรณ์ และระดับข้อความโดยพิจารณาจากบริบททางวัฒนธรรม กลวิธีการแปลประเภทนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเหียนฟู (严复) นักทฤษฎีการแปลสมัยราชวงศ์ชิงของจีน เหียนฟูเสนอมาตรฐาน “ถูกต้อง-สื่อความหมาย-ตามแบบแผน”¹ (信、达、雅) มาตรฐานการแปลสองข้อแรกคือ ถูกต้องตามต้นฉบับ และในขณะเดียวกันก็ไม่ยึดติดกับรูปแบบของต้นฉบับมากเกินไปจนไม่สื่อความ (赫胥黎、严复, 1933)

การแปลเอาความแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1. การแปลเอาความโดยคงเนื้อความเดิม 2. การแปลเอาความโดยเพิ่มความ และ 3. การแปลเอาความโดยลดความ จากการศึกษาพบว่าห้องสินใช้วิธีการแปลเอาความ จำนวนทั้งสิ้น 23 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 16.20 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด แต่สำนวนทั้ง 23 สำนวนนี้ ห้องสินใช้วิธีการแปลตรงทั้งหมด

2.2.1 การแปลเอาความโดยคงเนื้อความเดิม

การแปลประเภทนี้เป็นการแปลหน่วยความหมายของต้นฉบับโดยแทนที่ด้วยหน่วยความหมายในภาษาแปลที่เท่าเทียมกัน เป็นการแปลที่มีลักษณะเป็นการถอดความหมายของสำนวนต้นฉบับเป็นสำนวนฉบับแปล (Idiomatic translation) จากการศึกษา พบว่าในห้องสินมี 7 สำนวนที่ใช้วิธีนี้ คิดเป็นร้อยละ 4.93 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด เช่น

¹ ในที่นี้คำว่า “信、达、雅” ใช้คำแปลตาม กนกพร นุ่มทอง.2554. “ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน”. กรุงเทพฯ: สถาบันขงจื้อมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 11.
ปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

ตัวอย่างที่ 5

สำนวนภาษาจีน : 出口伤人

คำแปลภาษาไทย : พูดจาเย่อหยิ่ง

ความหมายประจำรูปภาษา

ภาษาจีน : เอ่ยปากพูดเมื่อไร ก็เป็นอันต้องกล่าวร้ายผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นต้องเดือดร้อนเมื่อนั้น

ภาษาไทย : พูดจาจองหอง เย่อหยิ่ง

ความหมายที่ต้องการสื่อ : ปากคอเราะร้าย พูดจาทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน (《中国古代小说俗语大词典》137)

การวิเคราะห์วรรณลักษณะ

出口伤人

[+อวัยวะร่างกาย]

[+ว่ากล่าว]

[+เดือดร้อน]

พูดจาเย่อหยิ่ง

[+อวัยวะร่างกาย]

[+ว่ากล่าว]

【封神演义】赵公明大怒：“好妖道！焉敢如此出口伤人，欺吾太甚！”催虎提鞭来取。（《封神演义》48,359）

【ห้องสิน】เตียวกองเบ่งก็มีความโกรธ จึงว่าอำยคนปีศาจพูดจาเย่อหยิ่ง ไม่เกรงเรา ว่าแล้วขับเสื่อเข้าไล่ตีด้วยกระบองเหล็กม(ห้องสิน,2,166)

【ฮองสิน】จ้าวกงหมิงโกรธใหญ่ไฉ่มารตัวดี! ไยกกล้าเอ่ยปากกล่าวร้ายคนเช่นนี้ มึงหมิ่นหยาบเกินไป! (ฮองสิน, 2755)

ตัวอย่างที่ 5 สำนวนจีน “出口伤人” เป็นคำพูดของเจ้ากงหมิงพูดก่อนยกกองพลออกไปรบกับซำซีก ผู้แปล “ห้องสิน” ถอดความสำนวน “出口伤人” เป็น “พูดจาเย่อหยิ่ง” ซึ่งมีวรรณลักษณะทางความหมายประจำรูปภาษาที่ตรงกับวรรณลักษณะความหมายที่ต้องการสื่อในภาษาจีน ที่สำคัญมีการดัดแปลงให้เข้ากับบริบทวัฒนธรรมไทย สำนวน

“พูดจาเย่อหยิ่ง” มักจะพบในบริบทเนื้อหาเกี่ยวกับการทำสงคราม การต่อสู้ในสนามรบ เป็นคำตอบโต้ทำรบระหว่างนายทหารสองฝ่ายก่อนเข้าประฝีมือตัวต่อตัว ซึ่งปรากฏในวรรณคดีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น ราชาริราช สามก๊ก อิเหนา เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 6

สำนวนภาษาจีน : 海枯终见底, 人死不知心

คำแปลภาษาไทย : รู้ใจกันยากนักเหมือนหนึ่งจะหยั่งน้ำในท้องพระมหาสมุทร สุดที่จะรู้ว่าลึกและตื้น

ความหมายประจำรูปภาษา :

ภาษาจีน : ทะเลเหือดแห้งลงยังเห็นก้นทะเลได้ คนแม้ตายไปก็มีอาจหยั่งรู้จิตใจ

ภาษาไทย : ใจคนยากที่จะหยั่งรู้เหมือนน้ำในมหาสมุทรไม่สามารถวัดระดับความลึกตื้นได้

ความหมายที่ต้องการสื่อ : อุปมาว่าใจคนยากแท้หยั่งถึง (《中国古代小说俗语大词典》817)

การวิเคราะห์วรรณลักษณะ

海枯终见底, 人死不知心

[+ทะเล]

[+หมดไป]

[+สุดท้าย]

[+ก้นทะเล]

[+มนุษย์]

[+ความตาย]

[+ไม่รู้ใจ]

รู้ใจกันยากนักเหมือนหนึ่งหยั่งน้ำในท้องพระมหาสมุทร สุดท้ายจะรู้ว่าลึก

และตื่น

[+ไม่รู้ใจ]

[+ทะเล]

[+คาดคะเน]

[+ไม่รู้ระดับความลึกตื่น]

【封神演义】尤浑奏曰：“自古人心难测，面从背违，知外而不知内，知内而不知心，正所谓‘海枯终见底，人死不知心’。姬昌此去不远，陛下传旨，命殷破败、雷开点三千飞骑，赶去拿来，以正逃官之法。”（《封神演义》21,155）

【ห้องสิน】 ฮุยได้หุ้จิงกราบทูลว่า แต่ก่อนข้าพเจ้ารู้จักแต่หน้าขุนอ่องหาได้รู้จักใจขุนอ่องไม่ ซึ่งจะรู้ใจกันยากนักเหมือนหนึ่งจะหยั่งน้ำในท้องพระมหาสมุทร สุดท้ายจะรู้ว่าลึกและตื่น ซึ่งขุนอ่องหนีไปบัดนี้ก็เห็นไปไม่พ้น ขอให้อินโก้ไปกับหลุยเซ่ทั้งสองนายคุมทหารสามพันที่มีฝีมือแรงติดตามไปจับตัวขุนอ่องฆ่าเสียให้สาใจ (ห้องสิน,1,206)

【ฮองสิน】 อิวหุนทูลว่า ตั้งแต่โบราณมาจิตใจคนยากคะเน ต่อหน้าอ่อนน้อมลับหลังละเมิดฝ่าฝืน รู้ภายนอกแต่ไม่รู้ภายใน รู้ภายในแต่ไม่รู้จิตใจเขา ความจริงที่กล่าวว่าทะเลเหือดแห้งลงท้ายเห็นกันทะเล คนตายไปยังไม่รู้ใจ จิซางไปครานี้ยังไม่ไกล ขอทรงประกาศราชโองการ มีพระบัญชาแม่ทัพอินผ้อไป เหลลคัย ตรวจนับกองทหารม้าบินสามพันนาย เร่งไปจับกุมมา เพื่อความถูกต้องใช้กฎหมายกับขุนนางที่หลบหนี (ฮองสิน,330)

ตัวอย่างที่ 5 และ 6 เป็นตัวอย่างที่ผู้แปลห้องสินปรับสำนวนจีนเป็นภาษาไทยด้วยวิธีการสรุปความหมายให้เข้ากับบริบทการอ่านในวัฒนธรรมของคนไทย โดยคงเนื้อความต้นฉบับครบถ้วน

2.2.2 การแปลเอาความโดยเพิ่มความ

การแปลเอาความโดยเพิ่มความเป็นการแปลแบบอิสระ (free translation) มันทเด (Munday, 2009: 191) อธิบายว่า การแปลประเภทนี้“เป็นการจัดประเภทอย่างกว้างๆของการแปลใดๆก็ตามที่ไม่ซื้อตรงต่อต้นฉบับ เพื่อมุ่งสร้างบทแปลที่เป็นธรรมชาติในภาษาเป้าหมายหรือภาษานับแปลมากกว่าเพื่อที่จะให้บทแปลสอดคล้องตามส่วนประกอบและโครงสร้างของต้นฉบับ” (Catford. 1967, อ้างถึงในสุพรรณิ ปันมณี, 2555: 19) เรียกวิธีการแปลดังกล่าวว่า Unbound Translation หมายถึงการแปลที่สามารถปรับเปลี่ยนความสั้นยาวของส่วนประกอบย่อยในบทแปล เช่น จากวลีเป็นอนุประโยค หรือจากอนุประโยคเป็นวลี จากการศึกษา **ไม่พบกลวิธีการแปลเอาความโดยเพิ่มความในฮ้องลิน** พบแต่ในฮ้องลินจำนวนทั้งสิ้น 12 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 8.45 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 7

สำนวนภาษาจีน : 胜负军家常事

คำแปลภาษาไทย : ประเพณีการรบพุ่งกัน เปรียบเสมือนสาดน้ำรดกัน แพ้และชนะก็ย่อมมีอยู่

ความหมายประจำรูปภาษา :

ภาษาจีน : แพ้ชนะเป็นเรื่องธรรมดาของทหาร

ภาษาไทย : การสู้รบเหมือนการสาดน้ำ ย่อมมีแพ้และชนะ

ความหมายที่ต้องการสื่อ : กิจกรรมงานทุกอย่างต่างก็มีความเป็นไปได้ที่จะสำเร็จหรือล้มเหลว แม้ว่าจะได้รับความล้มเหลวก็อย่าถอดใจ (《中国古代小说俗语大词典》937)

การวิเคราะห์วรรณลักษณะ

胜负军家常事

[+มนุษย์]

[+ผลลัพธ์]

[+ทั่วไป]

[+คติ เตือนใจ]

ประเพณีการรบพุ่งกัน เปรียบเสมือนสาदनํ้ารดกัน แพ้แลชนะก็ย่อมมีอยู่

[+อาการ]

[+สองฝ่าย]

[+ผลลัพธ์]

[+ทั่วไป]

[+คติ เตือนใจ]

【封神演义】且说闻太师败兵进营，升帐坐下；四将参谒。闻太师曰：“自来征伐，未尝有败。今被姜尚打断吾雌鞭，想吾师秘受蛟龙金鞭，今日已绝，有何面目再见吾师也！”四将曰：“胜负军家常事。”（《封神演义》42,313）

【ห้องสิน】 บุนไทลือครั้นมาถึงค่ายจึงว่ากับทหารทั้งปวงว่า แต่เราเป็นทหารได้ทำศึกมาก็หลายตำบล หากมีความอัปยศเหมือนครั้งนี้ไม่ กระบองอาจารย์ให้ไว้มีฤทธิ์มากนัก ครั้งนี้มาแพ้กระบองเกียงจูเหย เราจะไปดูหน้าอาจารย์กระไรได้ ทหารทั้งสี่จึงตอบว่า ประเพณีการรบพุ่งกัน เปรียบเสมือนสาदनํ้ารดกัน แพ้แลชนะก็ย่อมมีอยู่ (ห้องสิน,2,95)

【ฮ่องสิน】 กล่าวถึงเหวินไท้ซือพ่ายศึกถอยเข้าค่าย ขึ้นนั่งกองบัญชาการ สี่แม่ทัพเข้าเยี่ยมคำนับ เหวินไท้ซือกล่าวว่า ตนเองตั้งแต่ออกศึกปราบปราม มิเคยมีปราชัย บัดนี้ถูกเจียงส่างตีแส่ตัวเมียของข้าฯ หักเป็นสองท่อน คิดว่าอาจารย์ของข้าฯ มอบิวิลาฬห์ ใช้แส่ทองลูกมังกร วันนี้ได้สูญสิ้น ยังมีหน้าตาอะไรไปพบอาจารย์ข้าฯ สี่แม่ทัพกล่าวว่า แพ้ชนะเป็นเรื่องธรรมดาของนักรบ (ฮ่องสิน,663)

จากตัวอย่างที่ 7 เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ผู้แปลห้องสินได้เพิ่มความเปรียบ “เปรียบเทียบสาदनํ้ารดกัน” เข้ามาในการแปลสำนวนนี้ ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลภาษาไทย

เกิดจินตภาพชัดเจนขึ้นว่า เปรียบการสู้รบเหมือนการเสาดน้ำ ซึ่งต่างก็เปียกและเจ็บด้วยกันทั้งสองฝ่าย

2.2.3 การแปลเอาความโดยลดความ

การแปลเอาความโดยลดความเป็นการแปลแบบอิสระ (free translation) ประเภทหนึ่ง มุ่งสร้างบทแปลที่เป็นธรรมชาติ โดยปรับให้ความยาวของส่วนประกอบในบทแปลสั้นลง เช่นจากอนุประโยคเป็นวลี การตัดส่วนประกอบย่อยบางส่วนออกไป เป็นต้น แต่ไม่ทำให้ความหมายที่ต้องการสื่อหายไป จากการศึกษา *ไม่พบกลวิธีการแปลเอาความโดยลดความในการแปลสำนวนในฮ่องสิน* พบแต่ในฮ่องสิน จำนวนทั้งสิ้น 4 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.82 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด เช่น

ตัวอย่างที่ 8

สำนวนภาษาจีน : 狐假虎威

คำแปลภาษาไทย : ยืมสง่าเสื่อมาปกไว้

ความหมายประจำรูปภาษา :

ภาษาจีน : จิ้งจอกแอบอ้างบาร์มีเสื่อ

ภาษาไทย : ยืมสง่าเสื่อมาปกไว้

ความหมายที่ต้องการสื่อ : อุปมาว่าอาศัยอำนาจผู้มีบาร์มี หรือผู้มีอิทธิพลมารังแกผู้อื่น

(《汉大成语大词典》329)

การวิเคราะห์อรรถลักษณะ

狐假虎威

[+สัตว์]

[+มีชีวิต]

[+ดุร้าย]

[+เจ้าเล่ห์]

[+แอบอ้าง]

[+บารมี]

[+ได้รับผลประโยชน์]

ยืมสง่าเลื่อมมาปกไว้[+สัตว์]

[+มีชีวิต]

[+ดูร้าย]

[+แอบอ้าง]

[+บารมี]

[+ได้รับผลประโยชน์]

【封神演义】飞虎赶来。追至两肘之地，余化挂下画戟，揭起战袍，囊中取出一幡，名曰“戮魂幡”。此物是蓬莱岛一气仙人传授，乃左道傍门之物。望空中一举，数道黑气，把飞虎罩住，平空拎得去了，望辕门摔下。众士卒将武成王拿了。余化掌得胜鼓回府。旗门小校飞报守将韩荣曰：“余将军今日已擒反臣黄飞虎听令。”韩荣传令：“推来！”众士卒将飞虎推至檐前。飞虎立而不跪。荣曰：“朝廷何事亏你。一旦造反？”飞虎笑曰：“似足不坐守关隘，自谓贵职，不过狐假虎威，借天子之威福以弹压此一方耳。岂知朝政得失，祸乱之由，君臣乖违之故？我今既被你所获，无非一死而已，何必多言！”（《封神演义》33，242）

【ห้องสิน】 อึ้งปวยฮอกก็ขับทหารไล่ตามไป ซีฮัวจึงเอาธงวิเศษโบกขึ้น ก็เป็นหมอกมืดล้อมอึ้งปวยฮอกและทหารเข้าไว้ อึ้งปวยฮอกกับทหารทั้งปวงมืออ่อนเท้าอ่อน ขาด่านก็เข้ากลุ่มรวมจับเอาไปส่งให้ฮั่นเอง ฮั่นเองจึงถามอึ้งปวยฮอกว่า พระเจ้าติวอ่องเลี้ยงท่านไม่ถึงขนาดหรือจึงคิดกบฏฆ่าขุนนางนายด่านเสียหนีมา อึ้งปวยฮอกหัวเราะแล้วว่า ตัวก็เป็นแต่ขุนนางเหมือน**ยืมสง่าเลื่อมมาปกไว้** แวนแคว้นของตัวก็แต่ท่านี้นายกที่จจะรู้จักการแผ่นดิน จะพูดไปก็หาต้องการไม่ ตัวเรานี้ท่านจับได้ก็รีบส่งขึ้นไปเอาความชอบเถิด (ห้องสิน,1,22-23)

【ฮ่องสิน】 เพยหู่ไล่ตาม ถึงตรงพื้นที่เป็นลักษณะพับข้อศอก อี้ฮัวแวนหอกวาดลาย เปิดเสื้อคลุมนกรบ ภายในยามเอารังริ้วออกมาคันหนึ่ง ชื่อธงริ้วปลิววิญญูณ ของ

สิ่งนี้เป็นชัยชนะที่กล่อมปราน แห่งเกาะเมืองแมนถ่ายทอดให้ เป็นของสำนักเดียรฉัตรนกริต มอง
ท้องฟ้าแล้วชื่น เกิดรังสีทมิฬปกคลุมตัวเพยหู่อยู่ กวาดม้วนหายในกลางนภา แล้วมุ่งไปทาง
ประตูลิ้นนอกที่ว่าการแล้วถูกเหวี่ยงทิ้ง บรรดาไพร่พลรวมล้อมเข้าจับกุมตัวอยู่เฉื่องว่าง อวี้อว่า
กุมชัยชนะลั่นกลองกลับเข้าที่ทำการ นายร้อยทหารใต้ประตูรับเข้ารายงานต่อแม่ทัพนาย
ด่าน หานหยงว่าวันนี้วีเจียงจวินได้จับกุมขุนนางขบถ – ฮว่างเพยหู่มาทั้งคำสั่ง หานหยง
ประกาศคำสั่ง เอาตัวมา! บรรดาไพร่พลผลักดันตัวฮว่างเพยหู่ถึงหน้าชายคา เพยหู่ยืนอยู่มี
คุกเข่า หานหยงกล่าวว่า ราชสำนักมีเรื่องอะไรทำความผิดหวังให้ท่านวันเดียวก็ก่อการขบถ?
เพยหู่หัวเราะว่า เสมือนใดที่ท่านั่งเฝ้ารักษาด่านปากทางช่องแคบ เข้าใจว่าตัวเองมีหน้าที่สำคัญ
แต่ก็เพียงสุนัขจิ้งจอกแอบอ้างอานุภาพเสือ ยืมพระเดชานุภาพโอรสสวรรค์บังคับทิศทาง
หนึ่งให้สงบเท่านั้น โฉนรู้ว่าผลได้ผลเสียของราชสำนัก เหตุของภัยพิบัติจลาจล เรื่องราว
ขัดแย้งของราชันกับขุนนาง ในเมื่อวันนี้ข้าถูกเจ้าจับกุมตัวคงต้องตายแน่นอนก็เท่านั้น ทำไม
ต้องพูดมาก! (ฮ่องสิน, 515-516)

ตัวอย่างที่ 8 ห้องสินเลือกตัดประธาน “สุนัขจิ้งจอก” ออก น่าจะเป็นเพราะ
ต้องการเน้นพฤติกรรมการแอบอ้างบารมีเสือเป็นสำคัญ

2.3 การแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวนจีน

การแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวนจีน เป็นวิธีที่ผู้แปลเลือกใช้ สำนวนไทย
แทนสำนวนจีน โดยยังสื่อความหมายที่ใกล้เคียงกับสำนวนในต้นฉบับภาษาจีน วิธีการแปล
แบบนี้พบไม่มากในห้องสินและฮ่องสิน จากการศึกษาพบว่าห้องสินและฮ่องสินใช้วิธีการ
ดังกล่าวเพียง 3 สำนวน (ร้อยละ 2.11) และ 4 สำนวน (ร้อยละ 2.82) ตามลำดับ เช่น

ตัวอย่างที่ 9

สำนวนภาษาจีน : 黄口孺子

คำแปลภาษาไทย : เด็กปากยังไม่ลิ้นกลืนน้ำนม

ความหมายประจำรูปภาษา :

ภาษาจีน : เด็กเล็ก / เด็กน้อย

ภาษาไทย : เด็กปากยังไม่ลิ้นกลืนน้ำนม

ความหมายที่ต้องการสื่อ : เปรียบว่ายังเป็นเด็ก ขาดประสบการณ์ (《中国古代小说俗语大词典》443)

การวิเคราะห์วรรณลักษณะ

黄口孺子

[+มนุษย์]

[+อวัยวะ]

[+อายุน้อย]

[+ประสบการณ์น้อย]

[+ตำหนิ]

เด็กปากยังไม่ลิ้นกลืนน้ำนม

[+สัตว์]

[+อวัยวะ]

[+อายุน้อย]

[+ประสบการณ์น้อย]

[+ตำหนิ]

【封神演义】侯虎大怒，骂曰：“黄口孺子！今已被擒，尚敢簧舌！”速令：“推出斩之！”（《封神演义》320）

【ห้องสิน】 ซ่องเฮ้าเฮ้าได้ฟังคำเขาชวนตงว่าดังนั้นก็โกรธ จึงด่าว่าอายุลูกเด็กปาก
มียังหาลิ้นกลืนน้ำนมไม่ ปล่อยให้จับตัวมาได้ชีวิตมึงอยู่ในเงื้อมมือกู ควรหรือมึงมากล่าวคำหยาบ

ซ้ำอีกเล่า ช่องเฮ้าเฮ้าจึงสั่งทหารให้เอาตัวเขาขวนตงไปตัดศีรษะเสียไว้หน้าค่าย(ห้องสิน,1,34)

【ฮ่องสิน】โหวทุโกราใหญ่ คำว่า อายเด็กน้อยปากไม่สิ้นกลืนน้ำนม! วันนี้ถูกจับยังกล้าเล่นลิ้น! รีบบัญชา เอาตัวมันไปกดหัว! (ฮ่องสิน,40)

【封神演义】南宫适笑曰：“似你这等黄口孺子，定然不认得，吾是四岐大将南宫适。”（《封神演义》84,661）

【ห้องสิน】 หล่าจงกวตหัวเราะแล้วว่าเราชื่อหล่าจงกวตเป็นทหารผู้ใหญ่อยู่ในเมืองไซกี้ ตัวเจ้าเด็กนักปากยังไม่สิ้นกลืนน้ำนม ซึ่งจะออกมารบนั้นหาควรไม่ กลับไปเรียนวิชาเสียเถิด (ห้องสิน, 3,153)

【ฮ่องสิน】 หานก่งสือหัวเราะว่า เหมือนเจ้าไอ้เด็กน้อยปากไม่สิ้นกลืนน้ำนม เช่นนี้ต้องไม่รู้จักข้าแน่นอน ข้าคือหานก่งสือ แม่ทัพใหญ่เมืองซีฉี (ฮ่องสิน, 1386)

จากตัวอย่างที่ 9 เห็นได้ว่า ทั้งห้องสินและฮ่องสินต่างก็ใช้สำนวนไทย “เด็กปากยังไม่สิ้นกลืนน้ำนม” แทนสำนวนจีน “黄口孺子” จากการวิเคราะห์อรรถลักษณะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทั้งสองสำนวนมีอรรถลักษณะของความหมายประจำรูปและอรรถลักษณะของความหมายที่ต้องการสื่อเหมือนกันทุกอรรถลักษณะ เป็นการเปรียบเทียบผู้ที่มีอายุน้อย ขาดประสบการณ์ ไม่รู้ว่สิ่งใดเป็นสิ่งที่ใด มักใช้เขี้ยวหยัน เหยียดหยัน ตำหนิผู้อื่น ตัวอย่างการแปลโดยใช้สำนวนไทยแทนสำนวนจีน นี้ (สุริมา โปธิ์เงิน, 2553: 71)ถือว่า “ผู้แปลห้องสินใช้สำนวน “เด็กปากยังไม่สิ้นกลืนน้ำนม” เทียบเคียงสำนวนต้นฉบับ สามารถรักษาความถูกต้องของเนื้อความในต้นฉบับเอาไว้ได้อย่างดี” นอกจากเนื้อความถูกต้องแล้ว ระดับภาษารวมถึงน้ำเสียงของทั้งสองสำนวนก็ยังใกล้เคียงกันมากอีกด้วย สามารถสื่อความหมายเหตุการณ์ในบทที่ 3 และบทที่ 84 ได้เป็นอย่างดี ซึ่งตรงกับมาตรฐานการแปลของเหียนฟู

ที่ว่า “ถูกต้อง-สื่อความหมาย-ตามแบบแผน” (信、达、雅) คือ ความหมายถูกต้องตาม
 ต้นฉบับ สามารถสื่อความหมายได้และงามตามแบบแผน¹ (赫胥黎、严复,1933)

ตัวอย่างที่ 10

สำนวนภาษาจีน : 不知世务

คำแปลภาษาไทย : ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง

ความหมายประจำรูปภาษา:

ภาษาจีน : ไม่รู้เรื่องราวในโลกนี้ (เลย)

ภาษาไทย : ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง

ความหมายที่ต้องการสื่อ : ไม่เข้าใจถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (《明清小说辞典》129)

การวิเคราะห์อรรถลักษณะ

不知世务

[+ไม่รู้]

[+สถานการณ์]

[+ปัจจุบัน]

ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง

[+ไม่รู้]

[+สถานการณ์]

[+ปัจจุบัน]

[+ฐานะ]

【封神演义】二人忙至后堂，来见韩荣曰：“父亲何故欲搬运家私？弃此关隘，意欲何为？”韩荣曰：“你二人年幼，不知世务，快收拾离此关隘，以避兵燹，不得有误。”（《封神演义》76,586）

¹ ในที่นี้คำว่า “信、达、雅” ใช้คำแปลตาม กนกพร นุ่มทอง.2554. “ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน”. กรุงเทพฯ: สถาบันขงจื้อมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 11.

【ห้องสิน】 อันแสงอันเป็นผู้บุตรจึงว่าพระเจ้าตัวอ่องซุบเลี้ยงให้บิดาเป็นนายด่าน ครั้นมีศึกมาจะทั้งด้านเสียเหมือนหนึ่งมิใช่ขายชาติอาหาร หามักตั้งญัตตต่อพระมหากษัตริย์ไม่ อันเองจึงว่าเจ้ายิ่งอ่อนแก่ความนัก ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง ธรรมดาคนทั้งปวงย่อมหนีภัยเอาตัว รอดสิ้น(ห้องสิน,3,90)

【ฮ่องสิน】 สองคนรีบไปถึงหลังห้องโถง เข้าพบหานหยงและกล่าวว่า ท่านพ่อ เหตุใดต้องขมย่ำสิ่งของส่วนตัวในบ้าน? ยอมละทิ้งด้านนี้ เจตนาต้องการอะไร? หานหยงกล่าวว่า เจ้าสองคนอายุยังน้อย ไม่รู้ธุรการงาน รับผิดชอบการรวบรวมแล้วห่างจากด้านนี้เพื่อหลีกเลี่ยงภัยสงคราม อย่าได้มีผิดพลาด (ฮ่องสิน,1221)

ตัวอย่างที่ 10 เป็นตัวอย่างการแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบสำนวนจีน จากการวิเคราะห์อรรถลักษณะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ทั้ง “ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง” และ “不知世务” ต่างก็มีอรรถลักษณะของความหมายประจำรูปและอรรถลักษณะของความหมายที่ต้องการสื่อที่ใกล้เคียงกัน ต่างกันเพียงแค่สำนวน “ฟ้าต่ำดินสูง” “ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ” แฝงนัยบอกระดับฐานะทางสังคม ความแตกต่างระหว่างชนชั้น ในที่นี้หมายถึง รู้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ สิ่งใดควรแก่ฐานะของตน ไม่ควรมุ่งหมายในสิ่งที่เกินฐานะ

การใช้สำนวน “ไม่รู้จักฟ้าต่ำดินสูง” แทนสำนวน “不知世务” ถึงแม้จะเป็นการเทียบเคียงที่ไม่ตรงกันเสียทีเดียว แต่ก็สามารถสื่อความหมายเหตุการณ์ตอนที่หานหรง *เตือนสติบุตรชาย* ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับหลักการแปลที่ (เชวง จันทระเชตต์, 2528:199) กล่าวไว้ว่า “ถ้ามีความหมายตรงหรือเทียบกันได้กับสุภาษิตหรือคำพังเพยของไทย ให้ใช้สุภาษิตหรือคำพังเพยของไทยโดยตรง แม้ว่าในบางกรณีจะไม่ตรงกันทีเดียวก็ตาม”

2.4 การแปลโดยการละ

การแปลโดยการละหมายถึง การที่ผู้แปลแปลข้ามหรือไม่แปลสำนวนที่ปรากฏในภาษาต้นฉบับ แนวคิดของของนิวมาร์ค (Newmark, P.1981: 22) อธิบายว่า ผู้แปลสามารถ

ละได้หากพบว่า สำนวนหรืออุปลักษณ์ในต้นฉบับเป็นสำนวนหรืออุปลักษณ์ที่ทำให้ข้อความเกิดความเย็นเยื่อ หรือไม่สามารถหาถ้อยความหรือสำนวนในภาษาฉบับแปลที่มีระดับเทียบเคียงกับต้นฉบับได้ แคทฟอร์ด (Catford. 1965: 21,อ้างถึงในสุพรรณิ ปิ่นมณี, 2555: 16)เรียกการแปลลักษณะนี้ว่า “การแปลบางส่วน”(Partical Translation) เป็นการละทิ้งเนื้อหาบางส่วนหรือหลายส่วนไว้ มิได้แปลให้เห็นชัดเจนโดยตรง แต่จะรวมเข้าไปอยู่ในกระบวนการแปล เนื่องจากเนื้อหาหรือคุณลักษณะบางอย่างไม่อาจแปลเป็นถ้อยคำได้ เช่น ความหมายแฝง ความไพเราะ ลึกซึ้ง กินใจ หรือเนื่องจากผู้แปลไม่แปลโดยเจตนา

“เฟิงเลนเหยียนอี” 《封神演义》 เป็นวรรณกรรมจินโบราณที่มีการใช้สำนวนสุภาพิต โวหาร ความเปรียบต่างมากมาย จากการศึกษาพบว่ามีสำนวนจำนวนมากที่ห้องสินไม่ได้แปล แต่**ไม่พบการใช้การแปลโดยการละในช่องสินแต่อย่างใด กล่าวคือ ช่องสินแปลสำนวนทุกสำนวนที่ปรากฏในต้นฉบับ** จากข้อมูลสำนวนตัวอย่างทั้ง 142 สำนวน มีอยู่ถึง 98 สำนวน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.01 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด และสำนวนทั้ง 98 สำนวนนี้ผู้แปลช่องสินได้ใช้วิธีการแปลตรงในการแปลทั้งสิ้น เช่น

ตัวอย่างที่ 11

สำนวนภาษาจีน : 一人做事一人当

【封神演义】哪吒见父母哭泣，立身不安，双膝跪下，言曰：“爹爹，母亲，孩儿今日说了罢。我不是凡夫俗子，我是乾元山金光洞太乙真人弟子。此宝皆系师父所赐，料敖光怎的不得我。我如今往乾元山上，问我师尊，必有主意。常言道：‘一人做事一人当。’ 岂敢连累父母？” 哪吒出了府门，抓一把土，望空一洒，寂然无影。（《封神演义》1,293）

【ห้องสิน】โลเฉียไต้ยิมมารดาวาดังนั้นก็ร้องให้แล้วว่าซึ่งข้าพเจ้าเกิดมานี้ไม่เหมือนคนทั้งปวง ไทอิดจินหยินอยู่ถ้ำกิมกังตั้งให้ข้าพเจ้ามาเกิด กำโลกับแพร่นี้ก็เป็นของไทอิดจินหยิน ซึ่งเงาก้องโกรธว่าฆ่าเงาเปงผู้บุตรเสียนั้นหาวิตกไม่ ข้าพเจ้าจะไปหาครูให้ช่วยแก้ไขได้อยู่ บิดามารดาอย่าเป็นทุกข์เลยแล้วโลเฉียคำนับลาบิดามารดาลงมากลางบ้าน โลเฉียไหว้เทพยาแล้วเอาธาตุดินเป็นกำล้งลอยไป(ห้องสิน,1,145)

【ฮ่องสิน】 นานาเห็นพ่อแม่ว้องให้สะอีกสะอัน ยืนอยู่ไม่สบายใจ คุณเขาสองข้างกล่าวว่า ท่านพ่อท่านแม่ วันนี้ข้าพุดก็แล้วกัน ข้ามิใช่คนธรรมดาสามัญ ข้าคือลูกศิษย์นักพรตให้อัจฉินเหียนแห่งถ้ำจินกวงตั้ง (รัศมีสุวรรณ) ศิริเนียนหยวนซาน (ดอยจอมฟ้า) ของวิเศษนี้ล้วนเป็นอาจารย์ประทานให้ คาดว่าอ้าวกวงทำอะไรซ้ำไม่ได้ ข้าบัดนี้จะไปบนศิริเนียนหยวนซาน ถ้ามอาจารย์ข้า คงต้องมีความเห็นคำสามัญกล่าวว่า คนเดียวทำเรื่องคนเดียวรับ โฉนกล้ำพันพันถึงพ่อแม่? นานาออกจากประตู่วัง ขย่มดินกำมือหนึ่ง มองนภาสาดไปหนึ่งที เจียบเจียบไร้เงา นี่คือการฐานเกิดมา ยืมดินหายตัวไปภูดอยเจียบหยวนซาน (ฮ่องสิน, 200-201)

จากตัวอย่างที่ 11 เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้แปลห้องสินไม่ได้แปลสำนวนจีน “一人做事一人当” ทำให้ผู้อ่านคนไทยขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมจีนที่ถ่ายทอดผ่านสำนวนนี้ แต่ผู้แปลฮ่องสินใช้วิธีการแปลตรงซึ่งแม้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษารูปแบบภาษาต้นฉบับ อันหมายถึงคำ การเรียงลำดับคำ อนุประโยค ประโยค ส่วนขยายต่างๆ ฯลฯ แต่ไม่ช่วยในการสื่อความหมายนัก เนื่องจากเนื้อความที่แปลแล้วไม่เป็นธรรมชาติ

ตัวอย่างสำนวนอื่นๆ ที่ผู้แปลห้องสินไม่แปล เช่น “无有不散的筵席” “虎毒不食儿” “初生之犊猛于虎” “恩将仇报” “画虎不成之” “一言既出，驷马难追” “改邪归正” “弃暗投明” “寡不敌众” “单丝不成线” “杀父之仇不共戴天” เป็นต้น

3. สรุปและอภิปรายผล

กล่าวโดยสรุป การแปลสำนวนใน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” และ “ฮ่องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” สามารถแสดงค่าสถิติและร้อยละจากจำนวนวิธีการแปลที่พบ ดังตารางและแผนภูมิต่อไปนี้

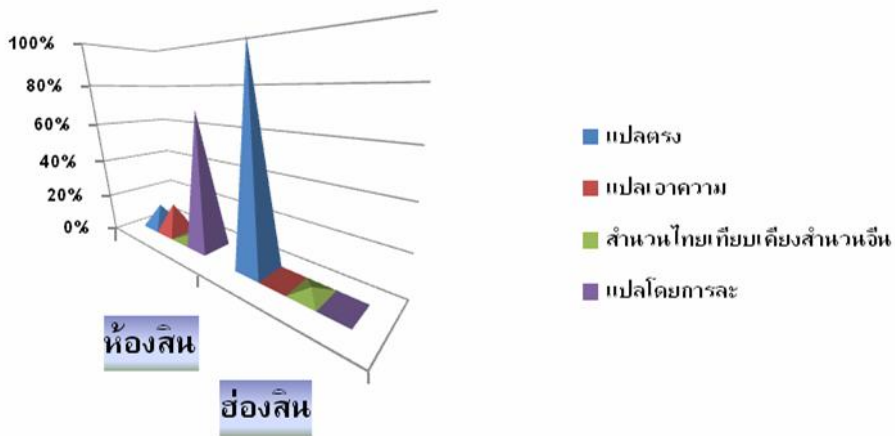
ตารางที่ 3.1

ตารางแสดงการเปรียบเทียบการแปลสำนวนใน “ห้องสิน” และ “ห้องสิน”

วิธีการแปล		ห้องสิน				ห้องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพ เจ้า			
		จำนวน		ร้อยละ		จำนวน		ร้อยละ	
แปลตรง		18		12.68		138		97.18	
แปลเอา ความ	คงเนื้อความเดิม	7	23	4.93	16.20	0	0	0	0
	เพิ่มความ	12		8.45		0		0	
	ลดความ	4		2.82		0		0	
สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวน จีน		3		2.11		4		2.82	
แปลโดยการละ		98		69.01		0		0	
รวม		142		100		142		100	

แผนภูมิที่ 3.1

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการแปลสำนวนใน “ห้องสิน” และ “ฮ้องสิน”

จากตารางและแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วิธีการแปลที่พบมากที่สุดในการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยใน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” ได้แก่การแปลโดยการละ จำนวนทั้งสิ้น 98 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 69.01 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ กลวิธีการแปลเอาความ จำนวน 23 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 16.20 วิธีการแปลตรง จำนวน 18 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 12.68 และวิธีการแปลโดยใช้สำนวนไทยเทียบเคียงสำนวนจีนจำนวน 3 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.11 ตามลำดับ

ในทางกลับกัน วิธีการแปลที่ผู้แปล “ฮ้องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” ใช้มากที่สุดคือการแปลตรง จำนวนทั้งสิ้น 138 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 97.18 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาได้แก่ วิธีการแปลโดยใช้สำนวนไทยแทนปีที่ 6 ฉบับที่ 6 พุทธศักราช 2556

สำนวนจีน มีจำนวน 4 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.82 แต่ไม่พบการแปลเอาความ และการแปลโดยการละ

สาเหตุของความแตกต่างในการแปลสำนวนระหว่างฉบับแปลทั้งสองคือ ยุคสมัยและผู้แปล กล่าวคือ “ห้องสิน” แปลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีข้อจำกัดในด้านความรู้จีนศึกษา และไม่มีผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาไทยและภาษาจีนในบุคคลเดียวกัน การแปลในยุคนั้นจึงเป็นการแปลแบบเก็บความและเป็นการแปลสองทอด ใช้วิธีให้จีนแสดหรือผู้เชี่ยวชาญชาวจีนอ่านต้นฉบับภาษาจีน แล้วพูดแปลออกมาเป็นภาษาไทย ให้เจ้าพนักงานฝ่ายไทยเรียบเรียงเป็นภาษาที่สละสลวย และสุดท้าย ผู้อำนวยการแปลเกล่าสำนวนอีกทีหนึ่ง การแปลลักษณะนี้เป็นการยากที่จะแปลทีละถ้อยทีละความ ทั้งไม่อาจตรวจทานให้ตรงกับฉบับภาษาจีนได้ เป็นธรรมดาที่จะคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับเดิมได้มาก ประกอบกับคณะผู้แปลไม่สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจชัดเจน ซึ่งอาจมีปัญหามาจากทั้งเรื่องของภาษา วัฒนธรรม หรือความรู้ที่เกี่ยวข้อง หากวิเคราะห์ให้ละเอียดลงไป จะพบว่าผู้แปลห้องสินเจตนาเพิ่มเติมความที่ไม่ปรากฏในต้นฉบับเข้าไปในฉบับแปล เพื่อให้เข้ากับประสบการณ์การอ่านของคนไทย ตัวอย่างเช่น

【封神演义】王曰：“忠良已尽，文武萧条；朕已着伤，何能再举，又有何颜与彼争衡哉？”随卸甲胄入内宫，不表。（《封神演义》96,756）

【ห้องสิน】 พระเจ้าติวอ๋องจึงตรัสว่า เรายกทัพออกไปรบกับเกียงจูแหย เหมือนเอาพิมเสนไปแลกเกลือ ถึงทหารจะตายด้วยฝีมือเรานับหมื่นเราก็ไม่มีความยินดี ตรัสดังนี้แล้วคิดแค้นเกียงบูนฮ่วนขึ้นมาน้ำพระเนตรตกขบพระพักตร์นึ่งไป (ห้องสิน,3262)

【ฮ่องสิน】 โจ้วว้างตรัสว่า นายทหารผู้ซื่อสัตย์ต้งามหมดสิ้น ขุนนางพลเรือนไม่มีอยู่เลย ข้าก็ได้รับบาดเจ็บเอนสามารถทำอะไรได้อีก ก็มีหน้าตาอะไรไปช่วงชิงขั้นสู้กับเขาได้เล่า? พलगอดเกราะทรง เข้าพระตำหนักใน ยังไม่บรรยาย (ฮ่องสิน,1589)

【封神演义】苏护曰：“郑将军，你为何执迷而不悟？尝言，识时务者呼为俊杰。今国君无道，天愁民怨，四海分崩，生民涂炭，刀兵不歇，天下无不思叛，正天之欲绝殷商也。今周武以德行仁，推诚待士，泽及无告，民安物阜，三分有一归周，其天意可知。子牙不久东征，吊民伐罪，独夫授首，又谁能挽此愆尤也！将军可速早回头，我与你告过姜丞相，容你纳降，真不失君子见机而作；不然，徒死无益。”（《封神演义》61,467）

【ห้องสิน】 เขาอยู่จึงว่าแก่แต่หล่นว่าเป็นไฉนจึงสิ้นสติไปดังนี้ คำโบราณท่านว่าถ้าผู้ใดรู้การวิปริตในแผ่นดิน เขาก็ยอมสรรเสริญว่าเป็นคนมีปัญญา บัดนี้แผ่นดินเมืองจิวกัเทวดาอาเพศให้วิปริตต่าง ๆ อาณาประชาราษฎร์ก็เดือดร้อนทั้งแผ่นดิน ท่านหาไม่รู้หรือจนเกิดรบพุ่งฆ่าฟันกันทั่วทุกแห่ง ผู้ใดที่จะไม่ออกหากนั้นน้อยนัก อันพระเจ้าบุองอุ่งทุกวันนี้มีบุญเหมือนพระอาทิตย์เมื่อเวลาเช้า ตั้งแต่จะส่องแสงกล้าขึ้นแล้วก็จะบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุข หัวเมืองทั้งปวงก็เข้าด้วยถึงสองส่วนแล้วยังแต่จิวกัเมืองเดียว อุปมาเหมือนพระจันทร์ข้างแรมมีแต่จะแห้วดวงไปทุกวัน ท่านจงคิดถอยหลังกลับใจมาเข้าด้วยพระเจ้าบุองอุ่งเถิด เห็นจะมีความเจริญสืบไป จะมานะตายเสียเปล่านั้นหาควรไม่ (ห้องสิน,2310)

【ฮองสิน】 ชูอยู่กล่าวว่า แม่ทัพเจ้ ท่านเหตุใดเลอะเลือนมิรู้สีกนัก? เคยกล่าวว่าผู้รู้กาลเทศะนั้นเรียกว่าเป็นยอดบุรุษ บัดนี้จำวประเทศไร้ธรรม พาวินโยคประชาราษฎร์พาลโทษสี่ทิศทะเล(แผ่นดิน) แบ่งแยกพังทลาย ชีวติราษฎรยากจนข้นแค้นแสนสาหัส สงครามรบพุ่งมิหยุดพัก ทัวได้ฟ้าไม่มีว่าไม่คิดก่อการขบถ ธรรมสวรรค์ต้องการให้ราชวงศ์อินชางสูญเสีย บัดนี้ใจอู่อว่างทรงเอาบุญกุศลกระทำเมตตาธรรม ขยายความสัตย์จริงปฏิบัติต่อข้าราชการ บริหาร บุกุบารมีถึงผู้มิรับฟัง ราษฎรมีสันติสุขมั่งคั่งสมบูรณ์ สามส่วนมีสองรวมอยู่ก็ใจนี้น่ารู้ได้เป็นใจสวรรค์ จื่อเอี่ยมินานนี้ออกปราบปรามแดนทิศบูรพา กริธาทัพกองทหาร ประชาชนปราบปรามผู้กระทำผิด บุรุษโคตเดี่ยวด้องถูกสังหารมอบศีรษะมา มีผู้ใดสามารถ กอบกู้ความผิดได้หรือ! ท่านแม่ทัพก่อนหน้าควรรับหันศีรษะกลับ ข้าได้แจ้งเรื่องของท่านให้ส

มุนายกเจียงมาก่อน อะลุ่มอะล่วยยอมรับท่านมาสามภักดิ์ มิเสียที่เป็นวิญญูชนที่แท้จริง เห็นโอกาสและกระทำ มิฉะนั้นตายไปไร้ประโยชน์ก็เท่านั้นเอง (ฮองสิน, 974)

จากการศึกษาพบว่า การแปลและเรียบเรียงโดยเพิ่มสำนวน การอุปมาอุปไมย การอ้างาภษิตที่ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจได้ทันที ใน “ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” ถือเป็นเอกลักษณ์ของวรรณกรรมต่างประเทศที่แปลเป็นภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่มีต้นแบบการแปลวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชและสามก๊ก อาจกล่าวได้ว่า “ห้องสิน” แปลและเรียบเรียงขึ้นตามแนวนิยมของ “สำนวนสามก๊ก” ดวงมน จิตรจำนงค์กล่าวว่า “ความดีเด่นของสามก๊อยุ่ที่ความกระชับของถ้อยคำและการอุปมา” “การอุปมาอุปไมยและการอ้างาภษิตเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งในราชาธิราช” (ดวงมน จิตรจำนงค์, 2544:233) ถึงแม้ว่าจะพบลักษณะการแปลสำนวนโดยการละในห้องสินจำนวนมากถึง 98 สำนวน แต่ผู้แปลและเรียบเรียงห้องสินสามารถใช้ถ้อยคำและประโยคกระชับ สื่อความหมายลึกซึ้งคมคายจนเป็นที่ประจักษ์ต่อผู้อ่านชาวไทย

ส่วน “ฮองสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์” แปลขึ้นในสมัยปัจจุบัน ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี 2551 แปลและเรียบเรียงขึ้นจากผู้ซึ่งรู้ภาษาจีนและภาษาไทยทั้งสองภาษาอยู่ในบุคคลเดียวกัน ไม่ได้มีข้อจำกัดในด้านการแปลเหมือนกับการแปลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จากการศึกษพบว่า ผู้แปลฮองสินได้ใช้กลวิธีการแปลตรงในการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยถึง 138 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 97.18 ของสำนวนตัวอย่างทั้งหมด การแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยที่ปรากฏในฮองสินถือเป็นลักษณะการแปลที่ “เป็นประโยชน์ต่อการศึกษารูปแบบภาษาต้นฉบับ อันหมายถึงคำ การเรียงลำดับคำ อนุประโยค ประโยค ส่วนขยายต่างๆ ฯลฯ สามารถทำให้ผู้อ่านหรือผู้ศึกษาสามารถเรียนรู้รูปภาษาของต้นฉบับได้ แต่ไม่ช่วยในการสื่อความหมายนัก เนื่องจากข้อความที่แปลแล้วไม่เป็นธรรมชาติและไม่ถูกต้องตามสำนวนการเขียนภาษาที่สอง” (ปริยา อุนรัตน์, 2541:7) อย่างไรก็ตาม “ความหลากหลายของลักษณะการแปลตัวบทเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะตัวบทวรรณกรรมที่เป็นเรื่องของจินตนาการเกี่ยวกับมนุษย์ หรือเป็นเรื่องข้อเท็จจริงในโลกที่เป็นจริง

ไม่ใช่โลกสมมตินั้น สามารถเป็นกระจกสะท้อนถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างฉบับแปลต่างๆที่แปลมาจากต้นฉบับเดียวกัน ว่ามีโครงสร้าง เนื้อหาเหมือนหรือต่างกันหรือไม่อย่างไร ส่วนที่ต่างกัน สามารถเป็นส่วนเติมเต็มซึ่งกันและกันได้หรือไม่” (迟庆立,2007:3)

“ห้องสินฉบับพากย์ไทยสมัยรัชกาลที่สอง” และ“ฮ่องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้าสำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์”แปลและเรียบเรียงจากต้นฉบับเดียวกัน คือ “ เฟิงเสินเหยียนอี่ ” 《封神演义》 โดย “ห้องสิน” แปลและเรียบเรียงขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นฉบับแปลภาษาไทยฉบับแรกของ“ เฟิงเสินเหยียนอี่ ” 《封神演义》 ถือเป็นการเปิดประตูรับวัฒนธรรมจีนผ่านการแปลวรรณกรรมสู่ประชาคมไทย ส่วน“ฮ่องสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า สำนวนแปลของวิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์”แปลและเรียบเรียงขึ้นในสมัยปัจจุบัน ตีพิมพ์เผยแพร่ห่างจาก “ห้องสิน” เกือบสองร้อยปี การแปลฮ่องสินจึงถือเป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรมจีนสู่ประชาคมไทยอีกครั้ง ซึ่งผู้อ่านชาวไทยปัจจุบันมีประสบการณ์ความรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม ตลอดจนจีนศึกษามาก่อนแล้ว โดยเฉพาะการแปลตรงสำนวนทุกสำนวนใน ฮ่องสิน มีส่วนช่วยในการศึกษาและเรียนรู้สำนวนจีนที่หายไปจำนวนมากในการแปลห้องสินได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

กนกพร นุ่มทอง. 2553. การศึกษาการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องไซ่ฮั่นในสมัยรัชกาลที่ 1.

กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

กนกพร นุ่มทอง. 2554. ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพมหานคร: สถาบันขงจื้อมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จินตนา อ้นวานิชวัฒน์. 2527. “การศึกษาเปรียบเทียบความเปรียบในสามก๊กฉบับจีนไทย.”

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เชวง จันทรเขตต์, 2528. การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ดวงมน จิตรจำนงค์. 2544. คุณค่าและลักษณะเด่นของวรรณคดีไทยสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประพัฒน์ มโนมัยวิบูลย์. 2510. “สามก๊ก: การศึกษาเปรียบเทียบ.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียา อุนรัตน์. 2541. การแปลอังกฤษเป็นไทย แนวคิดและวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์

ส.ศิริรักษ์. 2545. ศิลปะแห่งการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.

สัญญาวิ สายบัว. 2550. หลักการแปล. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สวี่จิ้งหลิน. 2551. ฮองสิน ประกาศิตแต่งตั้งเทพเจ้า. แปลโดย วิวัฒน์ ประชาเรืองวิทย์.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นไม้.

สุธิดา โพธิ์เงิน. 2553. “จาก เฟิงเฉียนเหยียนอี่ สู่ ฮองสิน : การศึกษาวิเคราะห์การแปลและ
อิทธิพลของเรื่องฮองสิน ต่าวรรณกรรมและศิลปกรรมในสังคมไทย.” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพรรณิ ปันมณี. 2555. **แปลผิด แปลถูก : คัมภีร์การแปลยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องสิน. 2506. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำคุณสุสภา.

迟庆立 2007 《文化翻译策略的多样性与多译本互补研究》，上海外国语大学博士学位论文。

冯军 2011 《〈封神演义〉诠释史论》，山东大学博士学位论文。

汉大成语词典编委会编 2000 《汉大成语大词典》，上海：汉语大词典出版社。

赫胥黎原著、严复译述 1933 《天演论》，上海，商务印书馆。

[泰]黄汉坤 2007 《中国古代小说在泰国的传播与影响》，浙江大学博士学位论文。

霍建波 2002 《中国古代小说俗语大词典》，上海：汉语大词典出版社。

刘洁修 1999 《成语源流大词典》，南京：江苏教育出版社。

刘军平 2009 《西方翻译理论通史》，武汉：武汉大学出版社。

王涛等编著 1987 《中国成语大辞典》，上海：上海辞书出版社。

温端政主编 1989 《中国俗语大辞典》，上海：上海辞书出版社。

许仲琳 2007 《封神演义》北京：人民文学出版社。

张季皋主编 1992 《明清小说小辞典》，石家庄：花山文艺出版社。

Munday, Jeremy. 2009. Key concepts. In Jeremy Munday (ed.), **Translation Studies**, pp. 166-240. London and New York : Routledge

Newmark, Peter 1981. **Approaches to Translation**. Oxford : Pergamon Press.

Nida, E.A. 1975. **Componential Analysis of Meaning : An Introduction to Semantic Structures**. The Hague : Mouton.